

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

R.P. Richardi Lyncei ... Vniversa Philosophia Scholastica

Complectens Metaphysicam, id est, Scientiam de Ente incorporeo, seu
transnaturali

Lynch, Richard

Lvgdvni, 1654

VIII. Nonnulla de libertate dubia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95247](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95247)

pendet in suo esse ab igne, & tamen ab eo tolli, ac destrui potest: independentia frigiditatis ab igne comperta, ac manifesta est: nec enim frigiditas dependet ab igne ut calefaciente, ut constat, cum calefactio eam destruat, non vero causet: nec etiam dependet ab igne non calefaciente: tum quia non calefactio non pendet ab igne: ergo merito illius frigiditas ab igne non dependet: tum etiam quia non calefactio passi potius dependet, & causatur à frigiditate, quam è conuerso: eo quod generatio, & introductio vnius formæ, alterius expulsionem causet, & ab ea inuicem non causetur. Quocirca, ut exemplo hoc perspicue constat, ad hoc ut res aliqua ab alia tolli possit, satis est, ut eam simpliciter in suo esse non antecedit: non vero oportet, ut ab ea dependeat, eavè in suo esse posterior sit: cum ergo præfinitio efficax, de qua loquimur, non antecedit simpliciter arbitrium, ut absolute, vel conditionate operaturum, ab eo sanè diuidi, ac tolli poterit, quantumcumque ab illo non dependeat.

42 Hinc colliges, quid dicendum sit de scientia illa media reflexa, quæ paucis abhinc annis inter nostros circumferri cœpta est: quo autem discrimine à præfinitione illa efficaci nuper explicata, & iam pridem controuersa ipse videris. Porro scientia illa reflexa respondet his vocibus: *dabo Petro auxilium hoc, si habuero scientiam mediam efficaciam ipsius, non dationis, si videro illud esse inefficaciam.* Complexum autem huius scientiæ, & auxilij connectitur essentialiter cum consensu: & aliunde est independens à voluntate ut absolute, vel conditionate operatura, ut intuitu facile constabit: ergo libertatem consensus tollit, ac proinde etiam eam tollit scientia media directa, siue directiua, siue non directiua sit; cum semper cum eo complexo coniuncta sit. Consequentia videtur conspicua: quia nequit voluntas non operari in sensu composito eius complexi, nec etiam in sensu diuiso illius, cum enim sit independens à voluntate, ab ea diuidi, siue tolli nequit. Missis tamen aliorum solutionibus facillimè, ni fallor, responderi potest, scientiam illam mediam reflexam, atque adeo totum complexum, quantumuis sit independens à voluntate absolute, aut conditionate operatura; ab ea tamen tolli posse, sicut de præfinitione independente ab omni scientia media paulo supra diximus.

CAPUT VIII.

Nonnulla de libertate dubia expediuntur.

43 **D**ubitabis primo: an imperium efficax actui imperato libertatem adimat? Nonnulli Recentiores negatiuè respondent, eo argumento ducti, quod possit homo pro eodem signo naturæ esse simul indifferens proximè ad amandum, vel non amandum Deum, aut etiam ad imperandum, vel non imperandum efficaciter eius amorem: igitur amor Dei efficaciter imperatus tunc erit liber: siquidem coexistit potentia proximè indifferenti ad amandum, vel non amandum. Verum difficultas huius argumenti supra à nobis, exposita est. Ipsa autem sententia breuiter reiicitur: quia imperium efficax antecedit simpliciter actum imperatum, & cum eo connectitur: igitur eius libertatem demedio tollit. Consequentia perspicua est: tum quia omnis connexio, siue necessitas antecedens libertati obstat, ut per omnes causas necessarias discurrenti consta-

bit: tum etiam quia idcirco præcise Physica prædeterminatio libertatem destruit, quia actum prædeterminatum antecedit, & cum eo connectitur. Respondent tamen aduersarij, imperium efficax non obstante eius connexionione antecedenti esse tamen determinationem radicalem indifferentiæ proximæ, quæ pro priori naturæ ante illud dabatur ad actum imperatum eliciendum, vel non eliciendum, atque in hoc imperium à prædeterminatione Physica differre. Contra tamen: quia imperium nequit esse determinatio radicalis, siue exercitium indifferentiæ proximæ, quam destruit: at indifferentiæ proximam, siue libertatem in actu primo ad eliciendum, vel non eliciendum actum imperatum destruit: vel explicent aduersarij, cur eam more prædeterminationis physiciæ non destruat. Et quidem iuxta ipsorum principia intentio efficax tollit libertatem electionis medij vnicè necessarij: ergo imperium efficax libertatem actus imperati? Respondent discrimen esse, quod intentio efficax ad electionem requiritur, secus vero imperium ad actum, quem imperat. Contra tamen primo: quia conclusio posset elici absque præmissis, quamuis tunc conclusio non diceretur: ergo & electio absque intentione: ac proinde hæc ad illam non requiritur. Contra secundo: quia libertas eueri potest per aliquod principium non requisitum, ut in prædeterminatione physica constat. Demus voluntatem pro eodem signo naturæ esse proximè indifferenter ad amandum, vel non amandum Deum, aut ad precibus obtinendam, vel non obtinendam à Deo physicam prædeterminationem amoris: cur huiusmodi prædeterminatio non necessaria libertatem lædar; cur indifferentiæ proximæ determinatio radicalis esse nequeat?

44 Dubitabis secundo: an propositis duobus bonis inæqualibus, aut certè inæquali efficaciam possit voluntas minus bonum libere eligere? & an etiam propositis duobus bonis æqualibus, atque etiam æquali efficaciam possit libere alterutrum eligere? Aliqui Theologi, quos refert, & sequitur P. Vasquez tom. 1. in 1.2. disp. 43. negatiuè respondent: propositis enim duobus medijs inæqualibus censent, illud tantum amari posse, quod ut melius, ac magis vtile cognoscitur: neutrum vero amari posse, cum tanquam æqualia cognoscuntur. Cæterum propositis duobus finibus non referre quinam melior, aut deterior sit; sed qui nam viuidius, & efficacius voluntati ab intellectu proponatur, hunc enim solum amari posse. Oppositam tamen sententiam plerique Theologi merito tuerentur: Deus enim propositis sibi duobus medijs inæqualibus ad finem gloriæ suæ conducentibus potest eligere minus vtile, & bonum; duobusque medijs æqualibus sibi propositis alterutrum eligere: mundum enim hoc nostro meliorem potuit condere, & non condidit: mundumque etiam huic nostro æqualem non produxit, cum tamen potuerit: quidni ergo creatura rationalis hac etiam ratione media eligere possit? Quod autem responder P. Vasquez vbi supra, hominem ex indigentia, Deum vero absque illa eligere, nullius momenti est: tum quia homo multo magis sine ipso, quam medijs indiget; & tamen finem deteriolem sequi potest. Tum etiam quia licet Deus medio absolute non indigeat, eo tamen ad consequendum finem indiget: & tamen hoc non obstante minus bonum eligere potest. Impugnatur secundo eadem sententia: quia bonum minus bonum, ac vtile, est tamen absolute bonum, & vtile, ut per se constat, & optime docet Augustinus

gustinus lib. de natura boni, cap. 14. cur ergo voluntas illud eligere nequeat?

45 Impugnatur tertio prædicta sententia: quia libertatem electionis, & intentionis de medio eximit: id quod de intentione probatur, & exinde de electione manifestum erit: aut igitur bonum turpe, ac bonum honestum æque efficaciter representantur; & sic neutrum poterit amari; atque adeo intentio alterutrius non erit libera quoad speciem, cum hæc libertas sit ad amorem vnius obiecti, & amorem alterius impossibilis: nec etiam tunc erit libera quoad exercitium; quia hæc libertas est ad amorem alicuius obiecti, cuiusve carentiam: aut hæc ratione, & æqualitate duo illa bona non representantur, sed potius inæqualiter; & sic non poterit amari bonum turpe, si inefficacius cognoscatur: si verò efficacius, non poterit non amari: eius igitur amor nequibit esse liber quoad speciem, aut exercitium: cum utraque libertas postulet amorē illum posse elici, & posse non elici: iam ergo nunquā peccare poterimus. Dices manere libertatē, quia potest voluntas applicare intellectum ad querendam novā motuā, quibus bonum minus efficaciter cognitum, maiori efficacia proponatur. Contra tamen: quia applicatio illa intellectus per voluntatē faciendā vel efficacius proponitur, quā non applicatio, vel minus, aut æque efficaciter: & sic idem argumentum redibit: vel infinitæ applicationes admittendæ erunt, ut intuenti constabit: & quidem sicut voluntati efficacius proponitur vnus finis, quā alius: ea tamen potest libere se auertere ab ea cognitione, & in alium finem efficacius cognoscendum intendere: quidni & finem sibi minus efficaciter propositum amare? Argumenta aduersariorum facilia sunt, & videri possunt apud Hurtadum in præsentia.

46 Dubitabis tertio: an possit voluntas necessitari stante iudicio indifferenti? Banez, Zumel, Alvarez, & alij Thomistæ negativè respondent, ut hac ratione prædeterminationi physicæ consulant, eamque cum iudicio indifferenti proculdubio composibilem, cum libertate etiam componant. Verum faciliè impugnari possunt: nam primò esto præluceat voluntati cognitio boni, & mali, potest Deus suspendere concursum suum ad odium mali, eumque duntaxat exhibere ad amandum, vel non amandum bonum: hoc vel ipsi aduersarii in concessio habent. At iudicium esset tunc indifferens quoad speciem, amor tamen non indifferens, sed necessarius: ergo etiam stante iudicio indifferenti quoad exercitium, quoad illud tamen poterit voluntas necessitari. Deinde potuit Christo imponi præceptum rei alicuius indifferents: & quæ aliàs ab eo fieri, aut non fieri sine peccato posset: at Christus ad eius rei executionem vi præcepti necessitaretur; aliunde vero haberet iudicium indifferens, & cognosceret motiva omnia, ob quæ res illa fieri, aut omitti posset. Rursus non obstante iudicio omnino indifferenti potest voluntas magis inclinari vi habitus ad vnam contradictionis partem, quā ad aliam: quidni ergo & omnino determinari vi alicuius principij necessarii. Tandem concupiscentia minuit libertatem, & tamen representationem non semper minuit, sed potius eandem relinquit, quæ sine concupiscentia daretur: ergo, &c.

47 Dubitabis quarto: an potentia suapte natura necessaria in operando ad liberè operandum diuinitus eleuari possit? Respondeo affirmatiue: quia multo perfectior est libertas à peccato, quā libertas à necessitate: at creatura aliqua à creatore eleuari potest ad libertatem à peccato, supra quam

eius natura postulat, ut in humanitate Christi etiam in abstracto sumpta conspicuum est. Rursus nulla natura creata, aut creabilis est, cui non sit naturalis seruitus respectu creatoris: & tamen potest Deus naturam creatam eleuare ad libertatem ab hac seruitute, si eam sibi hypostaticè vnire velit; ut modo in humanitate Christi contingit, quæ vti filiationem naturalem, sic etiam carentiam seruitutis habet: igitur similiter poterit Deus eleuare naturam, siue potentiam creatam à necessitate, quæ ei connaturalis, & debita sit. Oppositum tamen tuentur P. Suarez, & P. Salas: quorum tamen argumenta nequaquam videntur: cum enim obiciunt, libertatem esse ab intrinseco, & in eo differre à necessitate, quod hæc ab extrinseco proficisci possit: sensus tantum est, libertatem consistere in actione immanenti, & vitali; non verò eam ab omni eleuatione sedulam esse, ut in libertate ad actus supernaturales patet.

48 Dubitabis quinto: an sit possibilis potentia intellectiua formaliter libera? Respondeo negativè cum P. Suarez 1. Metaphys. disp. 19. sect. 5. à n. 14. ad 22. quia si esset possibilis intellectio libera in actu secundo, ut ex potentia intellectiua libera in actu primo sequitur: ea haberet, & non haberet bonitatem formalem: quæ repugnantia sunt. Prior sequela pars probatur: quia posset Deus intellectui illi possibili liberam intellectionem alicuius obiecti præcipere: intellectio igitur libere elicitā in eo euentu esset moraliter bona: nam bonitas moralis aut primario sita est in libera, & positiua conformitate cum lege Dei, aut saltem cum ea velut indiuidua proprietate essentialiter coniuncta est. Posterior sequela pars probatur: nam omnis bonitas formalis habet pro obiecto formali *quod*, siue ratione formali *sub qua* bonitatem obiectiuam, à qua tanquam regula, & mensura suæ moralitatis desumitur: at intellectio illa nequit habere pro obiecto formali *quod*, siue ratione formali *sub qua* bonitatem illam obiectiuam, cum bonitas voluntatis non intellectus obiectum sit: ergo intellectio illa bonitate formali prædita esse nequit: haud aliter ac è contrario nulla volitio veritatem formalem habere potest. Vide alias rationes apud P. Suarez vbi supra.

49 Dubitabis sexto: an actio sit libera quò exercetur instanti? Respondeo affirmatiue cum plerique Philosophis: actio enim quò non existit instanti, cum non sit, libera esse nequit: ergo solum libera est, quò existit instanti. Rursus actio, quò exercetur instanti, dependet à potentia proximè indifferenti ad vtrumlibet: hæc autem dependentia libertas est. Argumenta Nominalium oppositum opinantium frivola sunt, eorumque solutio videri potest apud Hurtadum in præsentia. Dubitabis septimo, an terminus actionis sit propriè, & formaliter liber? Aliqui negant, & satis probabiliter quidem: nam actio antecedit terminum, & posita illa non potest non poni terminus. Oppositum tamen probabile est: quia sicut potentia libera in actu primo est ea, quæ positis omnibus requisitis ad operandum, potest operari, vel non operari: ita similiter actus liber in actu primo est, qui positis omnibus requisitis ad operandum, potest poni, vel non poni; esse, vel non esse: at terminus actionis positis omnibus requisitis ad operandum potest poni, vel non poni: eo nimirum, quod actio ipsa cū termino essentialiter connexa inter requisita ad operandum connumerari non debeat, cum sit ipsamet operatio. Quod autem terminus denominetur liber per actionem à se distinctam parū refert: forma enim denominatur vnita per vnionem à se distinctam;

distinctam, & tamen propriè, ac formaliter vnitur.

Dubitabis octauo, an sit possibilis pura omni o libertas, siue libertatis, & indifferentiæ proximæ exercitium absque vilo actu positivo amoris, aut odij? Negant cum Magistro in 2. distinct. 35. Albertus, Roman. Gabriel. Henric. & Alexand. quibus P. Vasquez 1. 2. disp. 93. cap. 2. num. 6. circa initium, alique plures nostrorum adstipulantur. Affirmant vero cum Ochamo in 3. dist. 35. quæst. 10. plerique eius sectatores: item Durandus, Marsil. Richard. Adrian. & Almain. necnon ex nostris Suarez, Valentia, Hurtadus, Ruiz, Salas, Ripalda, Anniaga, & Quiedo. Ipse tamen distinctione vtendum arbitror: in ea enim sententia sum, vt existimem, omissionem puram liberam voluntati creatæ impossibilem, voluntati tamen diuinæ possibilem esse: siquidem implicat potentia mere passiuæ, siue receptiuæ, quæ libera sit, vt probat P. Suarez tom. 1. de grat. prolegem 1. c. 2. Authoritate Scripturæ, Patrum, Conciliorum, ac Scholasticorum: satis sit Concilium Tridentin. sess. 6. can. 4. anathemate eum ferire, qui dixerit, liberum arbitrium merè passiuè se habere, cum ad Deum conuertitur: at idcirco causa merè passiuæ libertatem exercere nequit, quia nihil propriè agit: ergo etiam per puram omissionem, quæ nihil propriè agitur libertas exerceri nequit. Hæc autem ratio non militat in Deo, qui absque vlla actione propriè sumpta libertatem haud dubiè exercet: actus enim liberos, aut à se omnino indistinctos, aut, si qua ratione distinguuntur, præcisè negatiuos, quomodo verè, ac propriè agere, vel efficere potest? nulla enim vera actio non ad aliquid positium, nulla non ad aliquid à principio efficiente distinctum terminatur. Sed de hoc alibi latius.

Postremo dubitabis, qua ratione diuina libertas explicanda sit, & concilianda cum immutabilitate Dei, ac diuinorum actuum. Difficultas hæc tanta est, ac tam operosa, vt qua breuitate ad superiores dubitationes respondimus, non possit ei satisfieri. Quocirca eam tribus capitibus sequentibus discutimus: & quamquam non omitemus aliorum sententias, plus tamen in nostra immorabimur: cum enim singularis, & noua sit, atque à me primum adinuenta, longiori sanè eger explicatione, ac maiori examine.

C A P V T IX.

Aliorum de diuina libertatis mysterio sententia summam relata, atque reiecta.

Explicata ex professo libertate creatæ voluntatis, nec abs re, nec ab operæ pretio erit non nihil etiam in præsentī differere de libertate increatæ voluntatis: tum quia posterior hæc libertas prioris est exemplar, atque idea, adeoque ad eius notitiam apprime necessaria: tum etiam quia ad Metaphysicum spectat, quidquid assequi potest ratio naturalis de causa prima, & eius perfectionibus: suprā captum autem nostrum, rationemve nobis naturaliter inditam non est, quod Deo conueniat perfectio libertatis. Quo autem pacto ea cohæreat cum immutabilitate Dei, summaque prædicatorum eius omniū stabilitate, & indefectibilitate, res adeo obscura ad intelligendum, vt mirum non sit in ea enodanda tot esse scholasticorum sententias, quot fere capita. Omnes tamen ad duas reuocantur.

Quarum prima tuetur, effectum formalem volentis creare mundum v.g. addere in Deo supra amorem

eius necessarium, quo seipsum complectitur, prædicatum aliquod positium, quod ab aliquibus mera denominatio, ab aliis duntaxat terminatio, à nonnullis etiam perfectio extensiuæ appellatur: Deum ergo potuisse ab æterno non velle condere mundum, sicut ad eius libertatem oportet, non aliud esse, quam aliquid intrinsecum, & secum identificatum ei deesse posse, quoad denominationem, non quoad entitatem: aut quoad terminationem, non quoad entitatem perfectionemue: aut quoad perfectionem extensiuam, non intensiuam: nullum autem mutationis, aut vicissitudinis periculum in eo esse, quod Deo aliquo ex prædictis modis possit quidpiam deperire. Altera sententia Cardinalis, & ad quam alia plures renocantur, est, effectum formalem volentis moliri mundum præter volitionem Dei necessariam insuper includere existentiam ipsam mundi: quare si Deus, pro eo ac libere posset, non veller mundum creare, tum ei defuturum, non prædicatum aliquod sibi intrinsecum, & proprium, sed solum extrinsecum, nempe mundi, quem condidisset, existentiam: quo fit, haud magis eum ratione suæ libertatis, & indifferentiæ immutari posse quam ipse, & creatura mutantur ob relationes prædicamentales similitudinis v.g. aut dominij eis passim accedentes & recedentes de nouo ob accessum recessumque solius termini extrinseci.

Qui priorem sententiam sequuntur rem magnam præstitisse sibi videntur, & difficultati penitus satisfecisse, explicando, qua ratione fieri possit, vt prædicatum, quod actus, liber Dei superaddit, sit formalissimè, vel vt alij loquuntur virtualiter intrinsecè denominatio, aut terminatio, non vero entitas simpliciter talis, aut perfectio saltem intensiuæ. Sed nisi valde fallor, difficultatem potissimam non tantum solvunt, sed eam omnino fugiunt, eaque valere iussa ad aliam se conuertunt, non propriam huius materiæ, sed ei cum aliis multis, tum Philosophicis, tum etiam Theologicis communem. Quid magis familiare in Philosophia quam de modis omnibus, ac relationibus creatis disquirere, an dicant perfectionem aut entitatem? quid magis vñtatum in Theologia, quam de relationibus increatis, personali talibusve diuinis controuertere, an addant essentiæ perfectionem aliquam. Quod ergo torquet ingenia in præsentī non est, an prædicatum, in quo stat exercitium diuinæ libertatis, possit præscindere in suo conceptu à perfectione, aut entitate? (quod enim possit haud adeo arduum, atque difficile explicatu est, quamquam ne id quidem plures aduersarij satis explicent) sed an possit prædicatum Dei liberum, eique identificatum, qualecunque sit, Deo abesse, absque eo quod sit positum imperfectum, & mutabile, atque caducum, more actuum nostrorum? Quod namque imperfectio in illud, aut ratione illius in Deum cadere non possit, euident est, & nemini non in confesso: qui autem non sequatur, illud esse imperfectum, hic Rhodus, hic saltus.

Sic igitur aduersus priorem sententiam & quot quot ex ea disseminantur opinionēs argumentor. Potuit ab æterno simpliciter Deo deesse effectus formalis volentis creare mundum: potuit enim simpliciter non velle mundum creare, aliàs verò ac simpliciter dicta libertate cariturus: prædicatum ergo, quo completur in Deo talis effectus, aut quasi effectus formalis, etsi gratis concedatur non esse formaliter perfectio, & entitas, potuit tamen simpliciter in Deo non esse, quid ni ergo sit positum imperfectum? Cum nulla maior imperfectio possit excogitari, quam simpliciter non esse, seu simpliciter esse nihil. Porro quod